

Leo Trotskij:
**Det är omöjligt att stanna i samma "International" som Stalin,
Manuilskij, Lozovskij & company. (Ett samtal.)**
(20 juli 1933)

A: Det är dags att bryta med Moskvas karikatyr till International. Vi kan inte ens bära skuggan av ansvar för stalinisterna. Vi har varit väldigt försiktiga och tålmodiga med Komintern, men det finns en gräns för allt: nu då Hitler inför hela världen har placerats vid makten av Wels å ena sidan och Stalin å den andra, nu då Komintern trots katastrofen har förklarat att dess politik är ofelbar – då kan ingen människa vid sina sinnens fulla bruk längre hoppas på att denna klick kan "reformeras".

B: Förvisso inte klicken, men Komintern i sin helhet?

A: Man ska inte låta sig luras av allmänna fraser. "Komintern i sin helhet" är en abstraktion, för att inte säga en tom fras. Den stalinistiska klicken har kontrollen. Det har inte hållits någon kongress på sex år. Vem har trampat på stadgarna? Klicken. Med vilken rätt? Med troninkräktarens rätt. Inte en enda sektion, inte en enda lokalorganisation, inte en enda tidning har vågat andas ett ord om behovet av en internationell kongress. Det betyder faktiskt att ödet för "Komintern i sin helhet" ligger i händerna på en oansvarig klick.

B: Det går inte att förneka, men var inte saker och ting sådana för ett år sedan, när vi fortfarande höll fast vid parollen att reformera Komintern?

A: Nej. Saker och ting var inte sådana. För ett år sedan gick det fortfarande att hoppas på att situationen i Tyskland gick att rädda. Vi gjorde allt i vår makt för att belysa logiken i situationen. Om Komintern hade varit en livskraftig organisation, skulle dess ledarskap inte ha kunnat undvika att höra händelsernas röst: det går inte att tänka sig en kraftfullare röst. Och om Komintern var döv denna gång, så betyder det att den är ett lik. I ytterligare ett avseende har det ägt rum en avgörande förändring: förra året existerade fortfarande det tyska kommunistpartiet. Under de stora händelsernas virvel måste det fortfarande räkna med arbetarmassorna. Ända fram till sanningens ögonblick fanns det en viss rätt att hoppas på att utvecklingen av massornas kamp inte bara skulle få Thälmanns centralkommitté, utan även Stalin-Manuilskijs presidium, att vända om. Det skedde inte. Av det tyska kommunistpartiet återstår bara en apparat som för varje dag blir allt svagare och alltmer isolerad från massorna. Vi har nått en punkt där centralkommittén till och med förbjuder de lokala illegala organisationerna att publicera egna artiklar och appeller: lokalkommittéernas enda plikt är att återge Manuilskijs och Heckerts uppenbarelser.¹ För dessa människor utgör minsta tankeverksamhet en dödlig fara. För dem är inte Hitlers seger egentligen ett "nederlag", ty den har befriat dem från all kontroll underifrån... Men nu när Kominterns starkaste parti har lämnat scenen, finns det absolut inga medel, ingen hävstång, med vilken man kan påverka klicken som styr Komintern.

B: Kan man tala om det tyska kommunistpartiet som Kominterns *starkaste* parti? Har du inte glömt Sovjetunionens kommunistiska parti?

A: Nej, jag har inte glömt bort det. Även om man skulle hålla med om att SUKP är ett parti (inom SUKP:s administrativa kadrer, som byts ut i enlighet med klickens vilja, kämpar i själva verket flera partier dolt mot varandra), så är detta parti hursomhelst inte en aktiv sektion i Komintern. De sovjetiska arbetarna har ingen aning om vad som händer med den proletära rörelsen i väst: de får inte reda på någonting, eller, ännu värre – de blir skamligt lurade. Inom själva politbyrån, i dess

1 **Fritz Heckert** var KPD:s representant med uppgift att rapportera om situationen i Tyskland vid EKKI:s möte 1 april 1933. Heckert hyllade lydigt Stalin och fördömde Trotskij, "Hitlers sammansvurne", och EKKI skrev lydigt under på KPD:s politik "före såväl som efter statskuppen".

nuvarande sammansättning, finns det inte en person som känner till arbetarrörelsens liv och strömningar i de kapitalistiska länderna.

Parollen att ”reformera” Komintern var ingen tom fras för oss. Vi räknade med reformeringen som en realitet. Utvecklingen har blivit den värsta möjliga. Just därför måste vi förkunna att reformpolitiken är fullständigt uttömd.

B: Ska vi alltså låta den centriska byråkratin ärva Kominterns fana?

A: Man ska inte låta sig vilseledas av tvetydiga formuleringar. Vad menar man med en fana? Ett program? Men det är längesedan vi förkastade det program som antogs av sjätte kongressen som en skadlig blandning av opportunism och äventyrspolitik. Under flera år räknade vi med att man, på grundval av lärdomarna från händelseutvecklingen, skulle kunna förändra Kominterns program med interna medel. Precis som möjligheten till ”reformer”, har även denna möjlighet försvunnit. Mot Kominterns bedrövliga, eklektiska program måste vi ställa vårt marxistiska program.

B: Och Kominterns fyra första kongresser?

A: Givetvis överger vi inte dem, speciellt eftersom stalinisterna för längesedan har förkastat dem och överlämnat dem till oss. Vi kommer att bygga vårt program på de grundvalar som slogs fast av de fyra första kongresserna: det är en oklanderlig marxistisk grund, det är vår grund. Enbart vänsteroppositionen har översatt de tio senaste årens lärdomar till marxistiska termer. Vår internationella förkongress har sammanfattat dessa lärdomar i elva punkter. Men en punkt har utelämnats från denna sammanfattning. Förkongressen sammanträdde innan den avgörande prövning som historien utsatte Komintern för hade ägt rum. Kominterns fullständiga och slutgiltiga sammanbrott återspeglas inte i förkongressens beslut. Det måste kongressen göra. I allt övrigt är förkongressens beslut helt och fullt giltiga. De fyra första kongressernas viktigaste dokument plus vänsteroppositionens elva punkter – det är de grundläggande delarna i den Kommunistiska internationals verkliga program.

B: Trots allt kommer våra motståndare säga att vi förkastar Lenins fana.

A: Det har våra motståndare ropat länge, och allt högre ju mer de har trampat bolsjevismens arv i smutsen. För vår del ska vi säga till arbetarna i hela världen att vi tar på oss att försvara Marx' och Lenins fana, att fortsätta och utveckla deras arbete i oförsonlig kamp inte bara mot de reformistiska förrädarna – det är självklart – utan också mot bolsjevismens centriska förfalskare, de som har bemäktigat sig Lenins fana, de som har organiserat nederlag och kapitulation och ödelagt den proletära förtruppen: stalinisterna.

B: Vad ska då hända med SUKP? Vad ska göras med Sovjetunionen? Kommer inte motståndarna att säga att vi anser att arbetarstatens framsteg har gått förlorade och att vi förbereder ett väpnat uppror mot sovjetregeringen?

A: Givetvis kommer de att säga det. De har de redan gjort ett bra tag. Vad kan de annat säga för att rättfärdiga sina förföljelser mot bolsjevikleninisterna? Men vi väglads inte av våra motståndares falska anklagelser, utan av klasskampens verkliga förlopp. Oktoberrevolutionen med bolsjevikpartiet i ledningen skapade arbetarstaten. Nu existerar inte bolsjevikpartiet längre. Men oktoberrevolutionens grundläggande sociala innehåll lever fortfarande. Även om det har ägt tum tekniska framsteg under (och mot) byråkratins diktatur, så gör denna diktatur det avsevärt lättare att återupprätta kapitalismen. Men tack och lov har vi inte nått denna punkt av återupprättande ännu. Under gynnsamma inrikespolitiska och, framförallt, internationella förhållanden kan arbetarstatens byggnadsverk återskapas på de sociala grundvalar som finns i Sovjetunionen utan en ny revolution. Under lång tid hade vi räknat med att vi skulle kunna lyckas reformera SUKP självt, och via det återupprätta sovjetregimen. Men det nuvarande officiella partiet liknar mycket mindre ett parti än för två eller till och med ett år sedan. Det har inte hållits någon partikongress på mer än tre år, och

ingen talar om det. Den stalinistiska klicken skär ner och omdanar sitt ”parti” som om det vore en disciplinerad bataljon. Utrensningarna och uteslutningarna var först tänkta att förvirra partiet, skrämja det, beröva det möjligheten att tänka och handla. Nu syftar förtrycket till att förhindra en omorganisering av partiet. Men det proletära partiet är oundvikligt för att inte sovjetstaten ska gå under. Det finns många element som talar för det, men den enda chansen för dessa att komma till ytan och förenas är genom kamp mot den stalinistiska byråkratin. Att idag tala om en ”reform” av SUKP är att titta bakåt och inte framåt, att lugna sitt sinne med tomma fraser. I Sovjetunionen är det nödvändigt att bygga ett nytt bolsjevikiskt parti.

B: Men leder inte den vägen till inbördeskrig?

A: Den stalinistiska byråkratin gav order om ett inbördeskrig mot vänsteroppositionen redan då vi helt allvarligt och med övertygelse stod för att reformera SUKP. Arresteringar, landsförvisningar, avrättningar – vad är det om inte inbördeskrig, åtminstone början till det? Under den stalinistiska byråkratin kamp mot vänsteroppositionen utgjorde den ett av de kontrarevolutionära krafternas verktyg, och följaktligen blev den isolerad från massorna. Nu ställs inbördeskriget på dagordningen längs en annan linje: mellan kontrarevolutionen på offensiven och den stalinistiska byråkratin på defensiven. Under kampen mot kontrarevolutionen kommer bolsjevikleninisterna uppenbarligen att utgöra den sovjetiska frontens vänster. Hela situationen kommer att leda till ett kampförbund med stalinisterna. Men vi ska inte utifrån det tro att den stalinistiska byråkratin kommer att vara enhällig i sin kamp. I det avgörande ögonblicket kommer den att splittras och de olika delarna kommer att hamna i de två olika fiendliga lägren.

B: Så inbördeskrig är oundvikligt?

A: Det pågår redan. Om den nuvarande inriktningen fortsätter, så kan det bara bli värre. Om Kominterns oförmåga blir ännu större, den internationella proletära förtruppens förlamas, och fascismen i världen under dessa förhållanden oundvikligen tillväxer, så går kontrarevolutionens seger i Sovjetunionen inte att undvika. Bolsjevikleninisterna kommer givetvis att fortsätta sitt arbete i Sovjetunionen oavsett vad som händer. Men det är bara genom att den revolutionära världsrörelsen ingriper som arbetarstaten kan räddas. Under mänsklighetens hela historia har det aldrig tidigare funnits mer gynnsamma objektiva förhållanden för en sådan nydaning och sanering. Det enda som saknas är ett revolutionärt parti. Den stalinistiska klicken kan bara härska genom att krossa partiet i Sovjetunionen såväl som resten av världen. Det enda sättet att komma ur denna onda cirkel är att bryta med den stalinistiska byråkratin. Det är nödvändigt att bygga ett parti på ett nytt ställe, under en obefläckad fana.

B: Och hur kommer de revolutionära partierna i den kapitalistiska världen att kunna agera mot den stalinistiska byråkratin i Sovjetunionen?

A: Frågan handlar helt och hållet om verklig styrka. Vi har sett hur den stalinistiska byråkratin kröp för Guomindang, och inför de brittiska fackföreningarna. Vi ser hur den nu till och med kryper inför de småborgerliga pacifisterna. Den stalinistiska byråkratin kommer att tvingas ta hänsyn till starka revolutionära partier som verkligen kan kämpa mot imperialismen, och följaktligen försvara Sovjetunionen. Ännu mycket viktigare är det faktum att dessa organisationer kommer att få en enorm auktoritet i ögonen på de sovjetiska arbetarna, och sålunda till sist kommer att skapa gynnsamma förhållanden för ett verkligt bolsjevikiskt parti återuppstår. Endast längs denna väg är det möjligt att reformera sovjetstaten utan en ny proletär revolution.

B: Alltså: vi överger parollen om att reformera SUKP och bygger nya partier som ett verktyg för att reformera Sovjetunionen.

A: Helt riktigt.

B: Är vi starka nog för en så enorm uppgift?

A: Det är inte rätt sätt att ställa frågan. Först måste man klart och modigt formulera det historiska problemet, och sedan samla styrkorna för att lösa det. Förvisso är vi fortfarande svaga. Men det betyder inte att historien ger oss väntetid. En psykologisk bakgrund till opportunisten är rädslan för stora uppgifter, det vill säga att tvivla på de revolutionära möjligheterna. Men stora uppgifter faller inte från himlen, de uppstår under klasskampens gång. Det är under just de förhållandena vi måste leta efter styrkorna för att lösa de stora uppgifterna.

B: Men leder inte ett överskattande av ens egna styrkor ofta till äventyrspolitik?

A: Sant. Det vore ren äventyrspolitik att ”utropa” vår nuvarande organisation till den Kommunistiska internationalen, eller om vi under detta namn mekaniskt skulle ena oss med olika andra motståndarorganisationer. Det går inte att ”utropa” en ny International: perspektivet idag är fortfarande att bygga den. Men man kan och bör från och med idag förkunna *nödvändigheten* att skapa en ny International.

Ferdinand Lasalle var inte främmande för varken opportunist eller äventyrspolitik, men uttryckte ändå mycket bra den revolutionära politikens grundläggande förutsättningar: ”Alla stora handlingar inleds genom att slå fast hur det är.” Innan man kan svara på konkreta frågor som – hur en ny International ska byggas, vilka metoder som ska användas, vilka datum som ska slås fast – måste man öppet säga hur det är: *Komintern är död för revolutionen.*

B: På denna punkt kan det enligt din uppfattning inte längre finnas några tvivel?

A: Inte skuggan av ett tvivel. Hela utvecklingen av kampen mot nationalsocialismen, resultatet av denna kamp och lärdomarna av detta resultat visar inte bara Kominterns totala politiska bankrutt, utan i lika hög grad dess inneboende oförmåga att lära sig, att rätta till sina metoder, det vill säga ”att reformera sig själv”. Lärdomarna från Tyskland vore inte så obestridliga och förkrossande om de inte vore kronan på verket av en tio år lång historia av centristiska misstag, ödesdigra fel, ännu mer skrämmande nederlag, alltmer meningslösa offer och förluster, och – jämsides med det – fullständigt teoretiskt förfall, byråkratisk degenerering, mekaniskt upprepande, demoralisering, bedrägeri mot massorna, oavbrutna förfalskningar, landsförvisning av revolutionärer, och urval av ämbetsmän, legoknektar och rena lakejer. Dagens Komintern är en dyrbar apparat för att försvaga proletariats förtrupp. Det är allt! Det är det enda den klarar av.

När den borgerliga demokratin tillåter ett visst rörelseutrymme, kan stalinisterna tack vare sin apparat låtsas utföra politiska aktiviteter. Münzenberg har blivit en symbol för Komintern. Och vem är Münzenberg? Han är en Oustric¹ på det ”proletära” området. Tomma till intet förpliktigande paroller, lite bolsjevism, lite liberalism, en journalistisk boskapsauktion, litterära salonger där vänskap med Sovjetunionen har ett visst pris, spelad fiendskap mot reformisterna som med lätthet förvandlas till vänskap med dem (Barbusse), och framförallt gott om pengar och självständighet från arbetarmassorna – det är vad Münzenberg är. Stalinisterna lever politiskt på den borgerliga demokratis gracer, men kräver ovanpå allt det att den ska slå ner bolsjevikleninisterna. Går det att sjunka djupare?... Men så fort borgarklassen på allvar hotar med fascisterna, eller bara med polisen, så sticker stalinisterna svansen mellan benen och försvinner lydigt ut i tomma intet. Komintern i dödsstrid har inget att erbjuda världsproletariatet, absolut inget annat än elände.

B: Det går inte annat än att hålla med om att Kominterns centrala apparat har blivit en broms på den revolutionära rörelsen, precis som man måste hålla med om att det är fullständigt omöjligt att tänka sig att det går att reformera apparaten självständigt från massorna. Men de nationella sektionerna? Är de alla lika degenererade och förfallna?

A: Efter katastrofen i Tyskland såg vi hur de stalinistiska partierna krossades utan motstånd från massorna i Österrike såväl som i Bulgarien. Även om situationen är mer gynnsam i vissa länder, så

1 **Oustric** var en finansfamilj i Frankrike som låg bakom en bankskandal på 20-talet – öa.

är skillnaden trots allt inte särskilt stor. Men låt oss anta att en eller annan sektion i Komintern skulle erövrats av vänsteroppositionen: morgonen efter det, om inte kvällen innan, kommer den att uteslutas ur Komintern och tvingas att hitta sig en ny International (något åt detta hållet hände i Chile). Sådana exempel såg vi också under Tredje internationalens framväxt: således omvandlade sig det franska socialistpartiet officiellt till kommunistpartiet. Men det ändrade inte vår allmänna hållning till Andra internationalen.

B: Tror du inte att tusentals ”stalinister” som är sympatiskt inställda till oss kommer att rygga tillbaka av skräck när de får höra att vi till sist bryter med Komintern?

A: Det är möjligt. Det är till och med mycket sannolikt. Men ännu mer beslutsamt kommer de att ansluta sig till oss i nästa skede. Å andra sidan får vi inte glömma att det i alla länder finns tusentals revolutionärer som har lämnat det officiella partiet eller har uteslutits ur det, och som inte anslöt sig till oss i första hand därför att vi för dem bara var en del av det parti som de kände motvilja mot. Ett ännu större antal arbetare bryter just nu med reformismen och försöker hitta ett revolutionärt ledarskap. Och mitt i den ruttnande socialdemokratien och havererade stalinismen, håller det slutligen på att växa fram en ung generation av arbetare som behöver en obefläckad fana. Bolsjevikleninisterna kan och bör utgöra den kärna kring vilken alla dessa olika element kan samla sig. Då kommer allt levande som existerar i den stalinistiska ”Internationalen” att kasta av sig sina sista tvivel och ansluta sig till oss.

B: Är du inte rädd för att den nya inriktningen kommer att stöta på motstånd inom våra egna led?

A: Till en början är det helt oundvikligt. I många länder är vänsteroppositionens mesta, om än inte uteslutande, arbete knutet till det officiella partiet. Den finns i mycket liten utsträckning i fackföreningarna och har nästan varit helt ointresserad av vad som händer inom socialdemokratien. Det är hög tid att göra slut på den inskränkta propagandismen! Varenda medlem i vår organisation måste noggrant tänka igenom problemet. Händelserna kommer att hjälpa oss: varje dag kommer att ge oss ytterligare ovedersägliga argument för behovet av en ny International. Jag tvivlar inte på att en samtidig och beslutsam svängning kommer att öppna upp ett brett politiskt perspektiv för oss.